

HERKA KLEMENS Stanisław Kostka

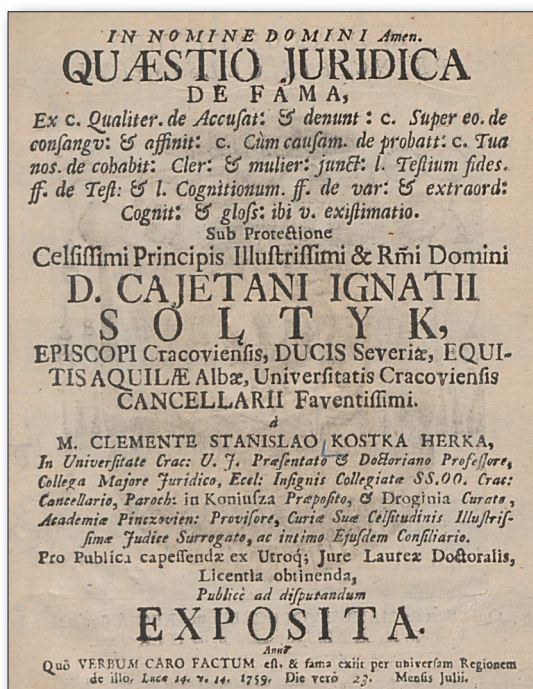
(ur. 1713 r., zm. 8 X 1759 r.)

Był synem krakowskiego mieszczanina, lekarza – Kazimierza Stanisława Herki. Miał brata Ignacego, który także pracował na uniwersytecie, na Wydziale Teologicznym.

Odbywszy naukę szkolną w rodzinnym mieście, Klemens Stanisław Herka podjął studia na Uniwersytecie Krakowskim. W 1729 r. uzyskał bakalaureat, a w 1731 magisterium filozofii. Od 1734 r. był wykładowcą Wydziału Filozoficznego Uniwersytetu Krakowskiego, a w 1738 r. został obrany seniorem Bursy Filozofów, natomiast w 1739 – Bursy Sisiniusa. Nauczając od co najmniej 1741 r. języka francuskiego na uniwersytecie, planował nawet wydać podręcznik gramatyki francuskiej, jednak projekt ten nie powiódł się ze względu na niemożność wyegzekwowania przez uczelnię środków od proboszcza wielickiego, które umożliwiłyby druk tej książki. Dnia 17 maja 1745 r. przedstawił i obronił tezę inkorporacyjną z zakresu metafizyki, co umożliwiło mu wstąpienie do Kolegium Mniejszego, po czym podjął studia prawnicze i starania o zatrudnienie na Wydziale Prawa.

Będąc już bakałarzem prawa, 9 maja 1748 r. przystąpił do responsji w Kolegium Prawniczym, przedstawiając opracowanie z zakresu prawa procesowego o feriach sądowych (*Quaestio iuridica de feriis...*, Kraków 1748). Nie objął bezpośrednio po responsji – jak było to w zwyczaju – prepozytury kolegium, gdyż udał się wkrótce do poznańskiego Kolegium Lubrańskiego, gdzie przyjął posadę dyrektora. Po powrocie z Poznania, najpóźniej od kwietnia 1755 r., był na Wydziale Prawa profesorem kazuistyki. Dwukrotnie, w 1755 i 1757 r., był Herka prepozytem Kolegium Prawniczego. W 1759 r. wydał rozprawę (*Quaestio iuridica de fama...*, Kraków 1759), której

Karta tytułowa rozprawy Klemensa Herki
Quaestio iuridica de fama, Kraków 1759
(BJ 17841 I Mag. St. Dr.)

obrona 23 lipca t.r. umożliwiła mu uzyskanie licencjatury obojga praw. Dalszą działalność Herki przerwała jego przedwczesna śmierć. Jego drukowany dorobek, oprócz wzmiankowanych tu prac na stopień i wydanego w Poznaniu dziełka dydaktycznego, obejmuje różne mowy okolicznościowe i rozprawkę filozoficzną wydaną w 1755 r. Potencjalnie największe dzieło Herki – zaplanowana przezeń historia Uniwersytetu Krakowskiego – nie ujrzało nigdy światła dziennego ani w postaci rękopisu, ani druku.

Sporo czasu przepracował Herka w różnych szkołach jako nauczyciel, zarządca i prowizor. Już w 1732 r. został seniorem szkoły działającej przy kościele św. Sebastiana na Stradomiu. Od 1749 do 1752 r. był dyrektorem Kolegium Lubrańskiego w Poznaniu oraz nauczał w tej szkole prawa kanonicznego i ekonomii. Pozostając w Poznaniu, pracował równolegle w kurii biskupiej poznańskiej (jako asesor w konsystorzu, egzaminator synodalny i cenzor ksiąg) oraz jako nauczyciel prywatny Antoniego i Jakuba Szoldrskich, wojewodzców inowrocławskich. Dla tych ostatnich napisał i wydał podręcznik zawierający podane w przystępnej formie wiadomości z chronologii dziejów powszechnych. Z ramienia Kolegium Lubrańskiego występował także jako mówca na różnych uroczystościach, m.in. wygłosił mowę gratulacyjną na cześć Adama Komorowskiego z okazji jego ingresu na stolec arcybiskupi gnieźnieński w 1751 r. Powróciwszy do Krakowa, raz jeszcze został Herka zaangażowany przez uniwersytet do pracy w szkole, tym razem jednak nie jako dyrektor, lecz nadzorca (prowizor) kolonii akademickiej w Pińczowie.

Odebrawszy święcenia duchowne w 1736 r., od co najmniej 1737 był kaznodzieją sobotnim w kościele Mariackim. Dnia 9 sierpnia 1740 r. z rekomendacji uniwersytetu został kustoszem kolegiaty pw. Wszystkich Świętych w Bobowej, a 3 marca 1741 – proboszczem w Drogini. Już w 1748 r. pracował jako asesor w krakowskim konsystorzu; pracę w kurii krakowskiej – z przerwą na pobyt w Poznaniu – jako asesor konsystorski i sędzia surogat kontynuował do końca życia. W 1749 r. wzmiankowany był jako altarysta w kaplicy Szafranców (Doktorskiej) w katedrze krakowskiej. W latach 1752–1754 pełnił funkcję prokuratora kapituły kolegiackiej Wszystkich Świętych w Krakowie, której kanonikiem był od 27 kwietnia 1748 r. W latach 1754–1759 był proboszczem w Koniuszy, a najwyższą godnością kościelną, do jakiej doszedł pod koniec życia, była kancelaria krakowskiej kolegiaty Wszystkich Świętych, którą objął 22 maja 1758 r.

Zmarł w Krakowie 8 października 1759 r. po chorobie, która co najmniej od czerwca uniemożliwiała mu normalną aktywność, w tym prowadzenie zajęć. Jeszcze za życia doczekał się pozytywnej oceny jako naukowiec, o czym świadczy bardzo pochlebna o nim notka Janockiego w leksykonie polskich uczonych.

AUJ rkps 208 s. 57; AUJ rkps 51 s. 36, 59, 67; BJ rkps 5359 II t. 4 fol. 247, 251–253; J.D. Janocki, *Lexicon derer itzlebenden Gelehrter in Polen*, t. I, Breslau 1755, s. 48–49; Estreicher Bibliografia 18 s. 143–147; M. Chamcówna, *Herka Klemens Stanisław*, PSB, t. 9, Wrocław 1960–1961, s. 456–457; Bartel *Dzieje* s. 206 przyp. 231; Michalewiczowie 5/1 s. 7, 34, 104, 119; Michalewiczowie 5/2 s. 80; Szczepaniak *Spis prałatów* s. 107, 111, 136; Szczepaniak *Spis prepozytów* s. 60.